

EU; Komission tiedonanto; Naisten oikeuksien edistämissuunnitelma

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi tiedonannon Naisten oikeuksien edistämissuunnitelmasta sekä suunnitelman liitteenä naisten oikeuksien julistuksen 7.3.2025 (COM(2025) 97 final ja COM(2025) 97 final Annex). Tiedonannon liitteeseen on kirjattu naisten oikeuksia koskevat periaatteet ja tavoitteet, jotka ohjaavat erityisesti vuoden 2025 jälkeistä EU:n sukupuolten tasa-arvostrategiaa ja siihen sisältyviä toimenpiteitä. Komissio kehottaa EU:n toimielimiä, jäsenmaita ja sidosryhmiä liittymään julistukseen. Tästä prosessista ei ole vielä päätöksiä. Komissio käynnisti 19.5.2025 julkisen kuulemisen ehdotuksista tasa-arvostrategian toimenpiteiksi. Tasa-arvostrategia annetaan näillä näkymin vuoden 2026 alkupuolella.

Suomen kanta

Suomen kantoja on muodostettu selvityksessä E7/2025 vp sekä Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa 2024–2027, joissa todetaan seuraavasti:

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Suomi edistää pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa. (Komission vuoden 2025 työohjelma; Suomen ennakkovaikuttamisen painopisteet, E-kirje E7/2025).

Suomi edistää EU:ssa pitkäjänteisesti sukupuolten tasa-arvoa ja jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaansa sukupuolten tasa-arvon, ml. seksuaali- ja lisääntymis-vevden ja -oikeuksien (SRHR), ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevien asioiden edistämistä. Tasa-arvoa edistetään sekä erityistoimin että sisällyttämällä sukupuoli-näkökulma osaksi kaikkea päätöksentekoa ja valmistelua. Kuluvalla komission kaudella

on tärkeää saada uusi, erillinen ja vahva EU:n tasa-arvostrategia ja varmistaa sen vaikuttava toimeenpano. Strategiassa ja laajemmin EU:n tasa-arvopolitiikassa keskeisiä teemoja olisivat muun muassa: työelämän tasa-arvo, ml. palkkatasa-arvo, hoiva ja sen tasa-arvoinen jakaminen, sukupuolistuneen väkivallan torjunta sekä päätöksenteon tasa-arvo. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ja sukupuolittetun budjetoinnin prosessien ja rakenteiden vahvistaminen on olennaista. [...] Suomi osallistuu sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ja sukupuolittetun budjetoinnin toimeenpanon kehittämiseen EU:ssa. (Valtioneuvoston periaatepäätös STM 2024/174: Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024–2027).

Suomen kantoja tarkennetaan seuraavasti:

Sukupuolten tasa-arvolla on kiinteä yhteys Euroopan strategisen kilpailukyvyn vahvistamiseen ja Euroopan kokonaisturvallisuuden parantamiseen.

Suomi pitää asianmukaisina ja perusteltuina naisten oikeuksien edistämissuunnitelman esittämiä periaatteita ja niihin kytkeytyviä tavoitteita. Suomi pitää tärkeänä tasa-arvostrategian hyväksymistä komission tiedonantona.

Suomi tukee edistämissuunnitelman sisältämiä tavoitteita koskien laaja-alaista naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä ja torjumista, ml. teknologian välityksellä tapahtuvaa sukupuolistuneen väkivallan torjumista. Suomi pitää myönteisenä, että nämä tavoitteet edistävät myös Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa. Lisäksi tulevaisuuden toimenpiteissä olisi tärkeä kiinnittää erityistä huomiota politiikassa ja kansalaisyhteiskunnassa toimivien naisten kohtaaman väkivallan torjuntaan. Suomi pitää tärkeänä edistämissuunnitelman periaatetta koskien naisten oikeutta hyvään fyysiseen terveyteen ja mielenterveyteen ja toimia sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi terveystieteissä.

Suomi tukee myös edistämissuunnitelman periaatteita ja tavoitteita koskien samapalkkaisuutta, yhtäläisiä työllistymismahdollisuuksia sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoa. Lisäksi Suomi korostaa, että työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen edistäminen koskee sekä naisia että miehiä ja tämän on tärkeä näkyä tavoitteita koskeissa toimenpiteissä. Suomi pitää tärkeinä myös toimenpiteitä, jotka edistävät hoivavastuun tasa-arvoista jakamista ja sukupuoleen perustuvan työelämä syrjinnän poistamista.

Suomi tukee edistämissuunnitelman koulutusta ja politiikkaan osallistumista koskevia tavoitteita. Viimeksi mainitun osalta on tärkeä tukea kansalaisyhteiskunnan, ml. sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt, toimintaedellytysten turvaamista ja vahvistamista.

Suomi tukee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista unionin kaikille politiikka-alueille, erityisesti komission työohjelman prioriteettialueille, kuten varautumisen vahvistamiseen ja kilpailukyvyn ja demokratian edistämiseen, konkreettisten toimien sekä vahvojen rakenteiden ja välineiden avulla. Suomi pitää tärkeänä, että tämän poikkihallinnollisen valtavirtaistamistyön toimia ja välineitä tarkennetaan tulevassa tasa-arvostrategiassa.

Suomi pitää tärkeänä, että edistämissuunnitelmassa pyritään unionin sisäisen ja ulkoisen politiikan keskinäiseen johdonmukaisuuteen ja vahvistetaan sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP III) periaatteet ja tavoitteet. Suomi tukee edistämissuunnitelman EU:n ulkoisen politiikan tasa-arvotavoitteita, kuten naisten oikeuksien ja taloudellisen voimaantumisen edistämistä talous- ja kauppapolitiikan, kansainvälisen kehityksen ja kumppanuuksien avulla ja kaikenlaisen seksuaalisen ja sukupuolistuneen väkivallan ehkäisyä ja torjuntaa konfliktialueilla.

Suomi pitää tärkeänä, että tulevaan tasa-arvostrategiaan sisältyy tavoitteita ja toimia myös koskien miesten ja poikien asemaa osana sukupuolten tasa-arvon edistämistä. Suomi tukee edistämissuunnitelman näkökulmaa, joka korostaa sukupuolten tasa-arvon

ja muun muassa iän ja vammaisuuden risteyskohtia ja pitää tärkeänä käytännön toimenpiteitä tältä osin tulevassa tasa-arvostrategiassa. Myös tasa-arvostrategian ja muiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevien strategioiden linkittämistä toisiinsa on tärkeä vahvistaa.

Suomi pitää tärkeänä, että edistämissuunnitelmassa on kiinnitetty huomiota digitalisointiin, ml. tekoäly, tuomiin tasa-arvohaasteisiin. Suomi tukee suunnitelman eri osioissa esiin nostettuja tavoitteita tällä alueella, kuten ehkäistään ja torjutaan poikien ja tyttöjen altistumista verkossa esiintyvälle seksuaaliväkivallalle ja muulle haitalliselle seksistiselle digisisällölle; kannustetaan naisia ja tyttöjä hankkimaan digitaitoja ja -osaamista, myös tekoälyn parissa sekä huomioidaan sukupuolten tasa-arvo sekä sukupuolivinouma ja -stereotypiat digitaalisten välineiden suunnittelussa ja käytössä.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonantoon naisten oikeuksien edistämissuunnitelmasta ja sen liitteeseen on kirjattu naisten oikeuksia koskevat periaatteet ja tavoitteet, jotka ohjaavat tulevia unionin strategioita ja toimia, erityisesti vuoden 2025 jälkeistä sukupuolten tasa-arvostrategiaa. Niillä pyritään edistämään ja ohjaamaan sukupuolten tasa-arvoon liittyvää poliittista agenda pitkäällä aikavälillä. Edistämissuunnitelmassa otetaan huomioon, mitä sukupuolten tasa-arvossa on jo saavutettu ja tarkastellaan tulevien vuosien haasteita. Suunnitelma pohjautuu tasa-arvon kaksoisstrategiaan: yhtäältä sukupuolinäkökulman huomioimiseen kaikessa politiikassa ja toisaalta sukupuolten eriarvoisuuden torjumiseen.

Edistämissuunnitelmassa korostetaan, että sukupuolten tasa-arvo ja naisten oikeudet ovat keinoja taata sosiaalinen oikeudenmukaisuus, vahva demokratia, kilpailukykyinen talous ja turvallisuus kaikille. Koska ympäri maailman on havaittavissa huolestuttavia suuntauksia, joilla poljetaan naisten oikeuksia ja kyseenalaistetaan sukupuolten tasa-arvosta jo annettua lainsäädäntöä, suunnitelmassa uudistetaan komission vahva sitoutuminen sukupuolten tasa-arvon ja naisten oikeuksien edistämiseen.

Edistämissuunnitelmassa asetetaan pitkän aikavälin tavoitteita, joiden päämääränä on edistää seuraavia naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon peruseriaatteita: 1) sukupuolistuneen väkivallan kitkeminen, 2) tiukat terveyttä edistävät normit, 3) samapalkkaisuus ja taloudellinen voimaantuminen, 4) työ- ja yksityiselämän ja hoitovelvoitteiden tasapaino, 5) yhtäläiset työllistymismahdollisuudet ja asianmukaiset työolot, 6) laadukas ja osallistava koulutus, 7) politiikkaan osallistuminen ja tasapuolinen edustus ja 8) naisten oikeuksien toteutumisesta vastaavat institutionaaliset mekanismit. Nämä periaatteet liittyvät tutkimuksen esiin nostamiin sukupuolten tasa-arvoa koskeviin haasteisiin väkivallan, terveyden, ajankäytön, rahan, työelämän, koulutuksen ja tiedon sekä vallankäytön ja institutionaalisten mekanismien osalta.

Ensimmäisen, sukupuolistuneen väkivaltaa torjuntaa koskevan periaatteen alla on muun muassa seuraavia tavoitteita: ehkäistään ja torjutaan kaikenlaista naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa sekä ehkäistään ja torjutaan kaikenlaista seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa konfliktialueilla. Toisen, terveyttä koskevan periaatteen alla on muun muassa seuraavia tavoitteita: edistetään naisten ja tyttöjen fyysistä terveyttä ja mielenterveyttä muun muassa parantamalla näyttöön perustuvan naisten terveyteen ja seksuaalisuuteen liittyvän tiedon saatavuutta; suojellaan naisten terveyttä tukemalla ja täydentämällä perussopimusten mukaisesti jäsenmaiden tarjoamia terveystoimia, jotka liittyvät naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin sekä edistetään sukupuolisensitiivisiä lääketieteellisiä tutkimuksia, kliinisiä tutkimuksia, diagnostiikkaa ja hoitoja. Samapalkkaisuutta koskevan periaatteen alla edistetään muun muassa seuraavia tavoitteita: kavennetaan sukupuolten välisiä palkka- ja eläke-eroja sekä edistetään sukupuolten tasa-arvoisia mahdollisuuksia saada rahoitusta ja taloudellisia

mahdollisuuksia, kuten yrittäjyyttä. Työn ja yksityiselämän tasapainon alla edistetään muun muassa seuraavia tavoitteita: edistetään sellaisia työoloja, jotka helpottavat yksityis-, perhe- ja työelämän yhteensovittamista sekä kannustetaan isiä käyttämään isyys- ja perhevapaita.

Työelämän tasa-arvoa koskevan periaatteen toteutumista edistetään muun muassa seuraavilla tavoitteilla: kavennetaan sukupuolten välistä työllisyyseroa kiinnittäen erityistä huomiota työmarkkinoiden eriytymiseen ja aliedustettujen ryhmien työllistymiseen sekä edistetään laadukkaita työpaikkoja ja säällistä työtä. Laadukkaan ja osallistavan koulutuksen periaatetta edistetään muun muassa seuraavilla tavoitteilla: edistetään sukupuolten tasapuolista huomioimista koulutuksessa, myös opetussuunnitelmissa, opetusmateriaaleissa, oppikirjoissa, opettajien koulutuksessa ja ohjauksessa kaikilla koulutustasoilla sekä varmistetaan yhtäläiset mahdollisuudet päästä ammatilliseen koulutukseen, täydennyskoulutukseen ja uudelleen koulutukseen. Poliittikkaan osallistumisen ja tasapuolisen edustuksen periaatteen edistäminen edellyttää muun muassa seuraavia tavoitteita: edistetään sukupuolten tasapainoa johtoportaan ja päätöksenteossa kaikilla hallintotasoilla sekä julkisella että yksityisellä sektorilla sekä edistetään sukupuolten tasapuolista osallistumista ja johtajuutta konfliktien ja kriisien ehkäisyssä, hallinnassa ja ratkaisemisessa sekä valmiutta, turvallisuutta ja rauhaa tukevissa toimissa.

Edistämissuunnitelmassa sukupuolten tasa-arvo nähdään kiinteänä osana kilpailukykymäisen, turvallisen ja vakaiden demokratioiden Euroopan edistämistä. Tästä näkökulmasta komissio nostaa esiin valmisteilla olevia, eri politiikka-alueiden aloitteita, joihin sukupuolten tasa-arvo aiotaan sisällyttää. Näitä ovat muun muassa laadukkaita työpaikkoja koskevan etenemissuunnitelma, EU:n startup- ja scale-up-strategia, finanssiosaamista koskeva strategia, EU:n köyhyydenvastainen strategia, tekoälyn soveltamisstrategia, varautumisstrategia ja demokratiakilpi. Suunnitelmassa tavoitteena on, että sukupuolinäkökulmaa valtavirtaistetaan tehokkaasti kaikilla politiikan aloilla ja talousarvioissa, myös EU:n talousarviossa.

Edistämissuunnitelmassa pyritään sisäisen ja ulkoisen politiikan keskinäiseen johdonmukaisuuteen ja vahvistetaan sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP III) periaatteet ja tavoitteet EU:n ulkoisissa toimissa, mukaan lukien humanitaarinen toiminta. Tavoitteisiin pyritään monenvälisten ja eri sidosryhmien yhteisten aloitteiden ja kumppanuuksien, poliittisen vuoropuhelun ja taloudellisen tuen avulla. Suunnitelmassa vahvistetaan myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva EU:n strateginen lähestymistapa, jossa korostuvat naisten johtorooli, oikeudet ja toimintakyky kaikilla rauhan ja turvallisuuden osa-alueilla ja jonka mukaisesti sukupuolinäkökulma sisällytetään EU:n politiikkoihin ja toimiin konfliktien ehkäisemiseksi. Lisäksi edistämissuunnitelma toimii ohjenuorana unionin ulkoisille aloitteille ja tasoittaa tietä seuraavalle sukupuolten tasa-arvon edistämistä ulkosuhteissa koskevalle EU:n toimintasuunnitelmalle (2028–2034).

Tiedonannossa korostetaan, että edistämissuunnitelma tarvitsee tuekseen entistä vahvempia institutionaalisia mekanismeja ja strategioita, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Komissiossa tämä tarkoittaa muun muassa tasa-arvotyöryhmän työtä, jolla edistetään tasa-arvon ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikilla politiikan aloilla sekä sukupuolivaikutusten arviointia ja tasa-arvon edistämistä omien julkisten hankintojen avulla. Lisäksi edistämissuunnitelmassa nostetaan esiin, että sukupuolten tasa-arvoa tuetaan jatkossakin EU:n budjettivarojen avulla. EU:n (uudelleenlaaditussa) varainhoitoasetuksessa edellytetään, että kaikkien EU:n budjettiohjelmien ja -toimien täytäntöönpanossa otetaan huomioon sukupuolten tasa-arvon periaate aina, kun se on alakohtaisten sääntöjen mukaan mahdollista ja asianmukaista.

Komissio kehottaa jäsenmaita, EU:n toimielinten ja sidosryhmien lisäksi, liittymään tiedonannon liitteenä olevaan julistukseen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Sosiaalijaosto 25: kirjallinen menettely, 12.–14.5.2025.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025)97 final; COM(2025)97 final ANNEX

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Eeva Raevaara, STM, p. 02951 63205, [eeva.raevaara\(at\)gov.fi](mailto:eeva.raevaara(at)gov.fi)
Sarita Friman, VNEUS, [mailto:p.050 441 0966](mailto:p.050.441.0966), [sarita.friman\(at\)gov.fi](mailto:sarita.friman(at)gov.fi)
Katri Viinikka, UM, [katri.viinikka\(at\)gov.fi](mailto:katri.viinikka(at)gov.fi)
Minna Viuhko, STM, [minna.viuhko\(at\)gov.fi](mailto:minna.viuhko(at)gov.fi)

VAHVA-tunnus

EU/509/2025